

Asia: VN/22967/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi opintotukilain ja yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Akavan opiskelijat kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä. Haluamme korostaa, että koulutus on keskeinen investointi Suomen tulevaisuuden kannalta, ja sen vuoksi opiskelijoiden toimeentuloon ja hyvinvointiin panostaminen on tärkeää jo opiskeluaikana. Tulevaisuuden turvaaminen edellyttää panostuksia koulutukseen, ja koulutusjärjestelmän on tarjottava yhdenvertaiset mahdollisuudet kaikille kasvaa tulevaisuuden ammattilaisiksi. Hallituksen esitys vaarantaa opiskelijoiden mahdollisuudet keskittyä päätoimiseen opiskeluun, mikä todennäköisesti johtaa monilla opintojen viivästymiseen sekä lisää taloudellisia paineita.

Olemme syvästi huolissamme hallituksen esityksestä siirtää korkeakouluopiskelijat takaisin asumislisän piiriin yleisestä asumistuesta. Tämä muutos heikentäisi merkittävästi opiskelijoiden taloudellista asemaa, mielenterveyttä unohtamatta. Jo nyt opiskelijat rahoittavat elinkustannuksensa pitkälti lainarahalla, jonka kuukausikohtainen määrä nousi juuri entistäkin korkeammaksi. Tämä johtaa väistämättä siihen, että vastavalmistuneilla on jatkossa entistäkin korkeammat opintolainataakat harteillaan heti valmistumisen jälkeen. Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimuksen (2021) mukaan taloudellinen huoli on keskeinen stressitekijä korkeakouluopiskelijoiden psyykkisten vaikeuksien aiheuttajana. Tutkimuksen mukaan yli puolet korkeakouluopiskelijoista kärsii psyykkisistä vaikeuksista. Asumistuen leikkaukset, erityisesti yksinasuvien opiskelijoiden osalta, lisäävät heidän taloudellista painettaan ja siten heikentävät opiskelukykyä.

Uudet sopeutustoimet todennäköisesti pakottavat opiskelijoita työskentelemään entistä enemmän opintojen ohella. Pidämme tätä huolestuttava suuntana, sillä opiskelijan työtä pitää olla jatkossakin opiskelu. Kuitenkin Eurostudent VIII (2022) -tutkimus osoittaa, että noin kaksi kolmesta alle 21-vuotiaasta työssäkäyvistä opiskelijasta pitää työskentelyä välttämättömänä toimeentulolleen. Lisääntynyt työnteko opintojen ohella tulee paitsi hidastamaan valmistumisaikoja, myös heikentämään korkeakoulutuksen läpäisyastetta sekä osaamisen laatua. Tämä kehitys on ristiriidassa

hallituksen tavoitteiden kanssa korkeakoulutusastetta nostamisesta ja TKI-tavoitteiden edistämisestä.

Vuonna 2017 tehtiin merkittäviä muutoksia opiskelijoiden etuuksiin, kun opintotukimenoja sopeutettiin ja opiskelijat siirrettiin yleisen asumistuen piiriin. Tämä johti siihen, että opiskelijoiden työssäkäynti lisääntyi keskimäärin 2,8 tunnilla viikossa, mutta samalla keskimääräiset vuosittaiset opintosuoritukset ja opiskeluun käytetty aika väheni 6,1 tunnilla viikossa. Uskomme, että jo toteutetulla opintolainan kuukausierän nostamisella sekä suunnitellulla asumisen tukien leikkauksella on vastaavan suuntaisia seurauksia.

Kannamme myös huolta opiskelijoiden toimeentulosta kesäkuukausina. Näemme todennäköisenä, että opiskelijat voivat joutua turvautumaan entistä enemmän toimeentulotukeen kesäkuukausina, koska opintotukeen liitettyä asumislisää ei myönnetä kuin opintotukeen oikeuttavilta kuukausilta. Nykyinen opintotukijärjestelmä on luotu sille oletukselle, että opiskelijat työskentelevät kesäisin. Vallitsevassa työttömyystilanteessa töitä ei kuitenkaan riitä kaikille halukkaille – ei edes kesäaikana. Lisäksi harva opiskelija pystyy kesäisin opiskelemaan ammattitaitoa edistäviä opintoja, koska korkeakouluilla ei ole velvoitetta järjestää opetusta kesäisin. Opintotukikuukaudet eivät myöskään riitä ympärivuotiseen opiskeluun.

Näemme hyvänä hallituksen esityksessä sen, että asumislisään siirryttäessä ruokakuntoisuus poistuu. Koemme, että asumislisään on kuitenkin tehtävä muutoksia. Ehdotamme, että hallituksen esitystä muutetaan siten, että opintotukikuukausien kaksiporaisuus poistetaan ja määrää lisätään maltillisesti. Nämä toimet turvaavat opiskelijoiden toimeentuloa opintojen mahdollisesti viivästyessä ja kannustavat opiskelijoita jatkamaan tutkintonsa loppuun. Lisäksi opintotuen asumislisä tulee sitoa kansaneläkeindeksiin, jotta se pysyy ajantasaisena asumiskustannusten noustessa. Vuoteen 2027 mennessä opiskelijoiden taloudelliset etuudet voivat laskea jopa 233,3 euroa kuukaudessa verrattuna vuoteen 2023, mikä tarkoittaa lähes kolmasosaa opiskelijan kokonaisuudesta.

Lisäksi kuntaryhmien jakoa tulee tarkastella uudestaan todellisten asumismenojen perusteella. Myös kuntaryhmien hyväksyttävät enimmäisasumismenot sekä sitä myöten asumistuen taso on asetettava korkeammalle, jotta opiskelijat voivat tosiasiallisesta kattaa asumiskustannuksensa asumislisällä. Samalla opiskelija-asumisen rahoitusta on nostettava, jotta opiskelija-asuntotarjontaa voidaan parantaa ja asumiskustannuksia alentaa.

Pidämme lisäksi epätarkoituksenmukaisena, että näin merkittäviä muutoksia tehdään keskellä opintotukikokonaisuudistusta. Päätöksenteossa on tärkeää myös huomioida, että opiskelijat ovat moninainen ryhmä, eikä kaikilla ole mahdollisuutta täydentää toimeentuloaan työnteolla esimerkiksi opintojen vaatavuuden, työn saatavuuden tai terveydellisten esteiden vuoksi. Esitetyt leikkaukset vaikeuttaisivat merkittävästi erityisesti heikommassa asemassa olevien opiskelijoiden mahdollisuuksia opiskella päätoimisesti ja pakottaisi heidät hidastamaan opintojaan sivutoimisen työskentelyn takia.

Akavan opiskelijat katsoo, että hallituksen esitys heikentää merkittävästi opiskelijoiden taloudellista asemaa ja hyvinvointia. Vetoamme hallitukseen, että se harkitsisi esitystään uudelleen ja tekisi tarvittavat muutokset opiskelijoiden toimeentulon ja hyvinvoinnin turvaamiseksi. Kestävä ja oikeudenmukainen koulutuspolitiikka on investointi Suomen tulevaisuuteen.

Ryökäs Pauliina
Akavan opiskelijat